

# AUTOLOGE STAMCELTRANSPLANTATIE

---

KANKERCENTRUM



---

## WAT VINDT U TERUG IN DEZE BROCHURE / INHOUD(SOPGAVE)

01	Inleiding	3
02	Een transplantatie met stamcellen	3
03	Waarom een autologe stamceltransplantatie?	4
04	Vorbereidingen op een stamceltransplantatie	5
05	De afdeling hematologie/ stamceltransplantatie	7
06	Uw opname op de afdeling hematologie/stamceltransplantatie	8
07	Bezoek op de afdeling stamceltransplantatie	10
08	Wat moet ik meenemen bij mijn opname?	11
09	Na de stamceltransplantatie	12
10	Stel uw vragen!	14

## 01 INLEIDING

Uw behandelend artsenteam is van oordeel dat een autologe stamceltransplantatie in uw specifiek geval de beste behandelingsoptie is. Daarom willen wij u via deze brochure de nodige informatie bezorgen.



\*Deze tekeningen werden opgemaakt door illustrator Eva Mouton ter ondersteuning van de patiënten van hematologie; "bergbeklimmers" genoemd.

## 02 EEN TRANSPLANTATIE MET STAMCELLEN

In het beenmerg bevinden zich de stamcellen die de productie van rode bloedcellen, bloedplaatjes en witte bloedcellen voorzien. Het zijn deze stamcellen, uit het beenmerg, die kunnen worden getransplanteerd.

Voor deze transplantaties worden de termen beenmergtransplantatie en hematopoïetische stamceltransplantatie (HSCT) nogal eens door elkaar gebruikt. Met beenmergtransplantatie bedoelt men het transplanteren van afgenomen beenmerg bij een donor (iemand die beenmerg heeft afgestaan). Met hematopoïetische stamceltransplantatie wordt bedoeld het transplanteren van stamcellen uit de bloedbaan. Dit kunnen stamcellen zijn van de patiënt zelf of stamcellen zijn van een donor.

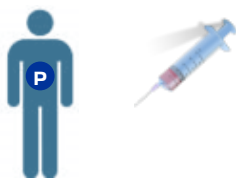
<http://hematologiegroningen.nl/>

Afhankelijk van wie de stamcellen afkomstig zijn, spreekt men over verschillende soorten stamceltransplantatie:

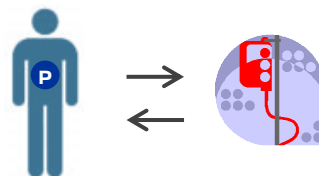
- De **Autologe stamceltransplantatie** ('auto' = zelf): bij deze vorm van stamceltransplantatie krijgen patiënten hun eigen stamcellen terug die tijdelijk zijn ingevroren.
- De **Allogene stamceltransplantatie** ('allogeen' = vreemd) krijgen patiënten stamcellen van iemand anders. Dit kan een gezonde familiale donor zijn (meestal een broer of zus) of dit kan van een gezonde donor zijn uit het wereld donorregister.

## 03 WAAROM EEN AUTOLOGE STAMCELTRANSPLANTATIE?

Bij een autologe stamceltransplantatie gaat het om de mogelijkheid om heel intensief chemotherapie te kunnen toedienen, al dan niet met bestraling, om de ziekte te behandelen. Omdat dit ernstige en onomkeerbare schade aan de stamcellen veroorzaakt, moeten we deze stamcellen vervangen door gezonde stamcellen. Daarom zijn van tevoren stamcellen verzameld van de patiënt, met het doel die na de intensieve chemotherapie terug te kunnen geven. Door die teruggave van eigen stamcellen zal de bloedaanmaak zich weer kunnen herstellen.

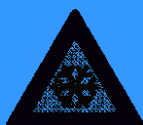


1. U krijgt groeifactoren om de aanmaak van stamcellen te stimuleren en te mobiliseren vanuit het beenmerg naar het bloed

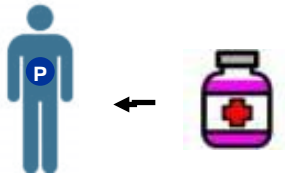


2. Uw stamcellen worden verzameld.  
(leukaferese)

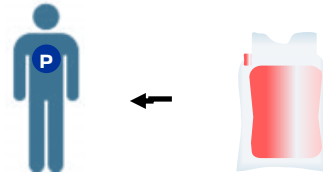
Dit proces heet stamcelmobilisatie en stamcelcollectie.



3. Uw stamcellen worden ingevroren en bewaard.



4. U krijgt hoge dosis  
chemotherapie  
(conditionering)



5. U krijgt uw stamcellen terug  
(reïfusie)

De eigenlijke stamceltransplantatie

## 04 VOORBEREIDINGEN OP EEN STAMCELTRANSPLANTATIE

Alvorens wordt over te gaan naar een stamceltransplantatie zal de behandelende arts samen met u en uw naasten een uitgebreid gesprek hebben. Nadien, als u een beslissing heeft genomen over de behandeling met een autologe stamceltransplantatie, zal u worden gevraagd een toestemmingsformulier te tekenen. Door het tekenen van dit formulier geeft u aan goed geïnformeerd te zijn en in te stemmen met een autologe stamceltransplantatie.

Vóór de eigenlijke stamceltransplantatie wordt al gestart met de voorbereidingen om de transplantatie zo vlot mogelijk te laten verlopen. Er worden verschillende onderzoeken gedaan om te bepalen of u geschikt bent om een stamceltransplantatie te ondergaan. U wordt hierbij ook verwezen naar de tandarts om de mond en het gebit te laten controleren. Als er mogelijke bronnen van infectie gezien worden, zal de tandarts deze behandelen in overleg met de behandelende hematoloog.

Als voorbereiding op uw stamceltransplantatie zal u ook een afspraak krijgen voor een gesprek op het verpleegkundig spreekuur.

*"De beslissing om een autologe stamceltransplantatie te ondergaan blijft vrijwillig. Indien u deze behandeling weigert, zal uw arts u met de best mogelijke zorgen verder behandelen. Indien er nog vragen of onduidelijkheden zouden zijn, zal uw arts steeds bereid zijn verdere informatie te geven."*

Tijdens dit gesprek zal de verpleegkundig consulent of specialist met u het praktisch verloop van uw opname bespreken. Aan de hand van een presentatie met foto's zal u kennis maken met de afdeling.

De verpleegkundige zal, samen met u en uw naasten, bespreken welke bijkomende zorg of psychosociale ondersteuning u wenst. Zo kunnen wij individueel aangepast advies geven en u doorverwijzen naar de gepaste hulpverlener zodat u de nodige ondersteuning krijgt voor, tijdens en na uw stamceltransplantatie.

## Vruchtbaarheid en kindwens

De chemotherapie die u voor de stamceltransplantatie toegediend krijgt, kan een invloed hebben op uw vruchtbaarheid. Als u nog een kindwens heeft, raden wij u aan dit te bespreken met uw behandelende arts. Indien nodig kunnen we in de periode voor de stamceltransplantatie de nodige maatregelen nemen.

## Financiële aspecten

Voor alle sociale voorzieningen en tegemoetkomingen bestaan specifieke voorwaarden. Algemeen geldende regels zijn er niet. Daarom wordt elke situatie individueel bekeken en krijgt u hulpverlening op maat.

Bij de sociale dienst voor patiënten kan u terecht met al uw vragen. In een eerste gesprek bekijkt de sociaal werker welke hulp er geboden kan worden. Indien nodig worden vervolgspraken gemaakt.



Niet voor elke bezorgdheid of problematiek kan er onmiddellijk een oplossing worden geboden. Toch willen wij deze zo goed mogelijk voor u oplossen of voorkomen. Daarom is het beter dat u uw bezorgdheden op voorhand met ons bespreekt. Zo kunnen wij proberen de gepaste oplossing te bieden op het gepaste moment.

## 05 DE AFDELING HEMATOLOGIE/ STAMCELTRANSPLANTATIE

Voor uw autologe stamceltransplantatie wordt u opgenomen op de dienst hematologie. De afdeling is gelegen op de **9<sup>de</sup> verdieping** van het **gebouw K12 vleugel IB – Ingang 12 route 1467**.

Gedurende een bepaalde periode van de behandeling zal u weinig of geen afweer hebben. Hierdoor bent u meer vatbaar voor infecties. Tijdens de transplantatieperiode komt u terecht op één-persoonskamer, hier kunnen wij u behandelen en verzorgen onder beschermende isolatie.

Onze kamers zijn voorzien van TV, DVD-speler, koelkast en hometrainer. Uiteraard is elke kamer ook



voorzien van een badkamer met toilet en wastafel. De afdeling Hematologie beschikt ook over een draadloze internetaansluiting, waardoor u via internet contact kan houden met familie en vrienden. Een persoonlijke code kan u vragen via het secretariaat van de afdeling. Deze internetaansluiting is kosteloos.

U mag tijdens uw opname bezoek blijven ontvangen op voorwaarde dat zij de voorgeschreven isolatiemaatregelen naleven (max. 2 personen).

## 06 UW OPNAME OP DE AFDELING HEMATOLOGIE/STAMCELTRANSPLANTATIE

Een aantal dagen vooraleer de eigenlijke stamceltransplantatie plaatsvindt, wordt u opgenomen. Deze periode is nodig om alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen.

Indien u vóór de opname nog geen centrale katheter heeft, wordt er bij het begin van de opname **een centrale katheter geplaatst**. Dit gebeurt onder plaatselijke verdoving op het operatiekwartier. De katheter wordt meestal in een groot bloedvat onder het sleutelbeen geplaatst. Via deze weg kunnen de chemotherapie, vocht, voeding, ... en de stamcellen worden toegediend. Meer informatie kan u terugvinden via het informatieblad "Centraal veneuze katheter" in uw informatiegids.

Een of twee dagen na opname wordt de **hoge dosis chemotherapie** gestart. Dit wordt de conditionering genoemd. Afhankelijk van de onderliggende ziekte zijn er verschillende kuren mogelijk. De duur van een dergelijke kuur is wisselend, van één dag tot ongeveer een week. Tijdens de consultatie met de arts en/of verpleegkundige voorafgaande aan de eigenlijke opname zal hierover meer in detail worden gesproken.

Na het einde van de chemotherapie en meestal een dag rust, worden uw **stamcellen** ontdooid en via een infuus toegediend. Eens de stamcellen ontdooid zijn, worden ze zo snel mogelijk toegediend. Afhankelijk van het aantal stamcellen per zak, zullen verschillende zakken met stamcellen worden toegediend. Het toedienen van één stamcelzak duurt gemiddeld zo'n 15 min.

Om nevenwerkingen tijdens de transplantatie te voorkomen, krijgt u preventief medicatie (corticoïden) toegediend. Tijdens de stamceltransplantatie zal een verpleegkundige bij u aanwezig zijn om u op te volgen. Deze zal regelmatig uw polsslag, bloeddruk en temperatuur controleren. Ook uw familie mag eventueel aanwezig zijn tijdens de transplantatie.

Bij het invriezen is een bewaarmiddel aan de stamcellen toegevoegd (DMSO). Dit geeft de adem van de patiënt een speciale geur. Soms kan u ook een onaangename smaak in de mond ervaren, maar dat verdwijnt kort na de toediening van de stamcellen.





Nadat alle onderzoeken, voorbereidingen, chemotherapie en de stamceltransplantatie achter de rug zijn, volgt een recuperatieperiode. De stamcellen moeten zich nu opnieuw nestelen in het beenmerg, zich daar dan vermenigvuldigen en uitrijpen tot nieuwe rode bloedcellen, witte bloedcellen en bloedplaatjes.

Vanaf dit moment, of soms ook vroeger, zal u worden verzorgd **onder beschermende isolatie**. Dit wil zeggen dat alle zorgverleners en bezoekers maatregelen moeten nemen alvorens zij de kamer betreden. Deze maatregelen worden aan de ingang van de kamer opgehangen zodat deze voor iedereen duidelijk zijn. U mag de kamer alleen verlaten als daartoe medische redenen zijn en de deur moet zoveel mogelijk dicht blijven.

Alleen personen die zelf geen infectie hebben mogen bij u op bezoek komen. Het meenemen van voorwerpen en voedingswaren in de isolatiekamer is alleen toegestaan na overleg met de betrokken zorgverleners.

Indien nodig kan uw bezoek steeds beroep doen op het verplegend personeel voor meer informatie. Zo kunnen we misverstanden vermijden en blijft u voldoende beschermd.

**De komende weken** in het ziekenhuis zijn niet altijd gemakkelijk, want de behandeling heeft vrijwel altijd **bijwerkingen** in de vorm van vermoeidheid, misselijkheid, verlies van de eetlust, slijmvliesontsteking van de mond, moeilijk of pijn bij het slikken en vaak ook diarree.

Dankzij de centrale katheter is het mogelijk medicatie en voeding via de bloedbaan toe te dienen. Vanwege de lage bloedwaarden zijn regelmatig transfusies nodig van rode bloedcellen en/of bloedplaatjes. Het is ook mogelijk dat u koorts maakt, hiervoor zal steeds antibiotica nodig zijn.

Wij stimuleren dat u in een zo goed mogelijke conditie blijft tijdens u behandeling. Hierbij kan u zelf een belangrijke rol spelen. Onmiddellijk melden van symptomen is steeds de belangrijkste stap.

Ook de kinesist zal u tijdens deze opnameperiode, indien uw toestand dit toelaat, dagelijks spierversterkende oefeningen geven. Met het oog op ontslag zal de kinesist u begeleiden bij uw herstel.

De gemiddelde opnameduur zal ongeveer een vier tot zes weken bedragen, afhankelijk van uw conditie en de snelheid van uw herstel.

## 07 BEZOEK OP DE AFDELING STAMCELTRANSPLANTATIE

Infecties worden veroorzaakt door bacteriën, virussen en schimmels. Deze bevinden zich op levende organismen maar ook in de omgeving. Doordat wij onze patiënten zo goed mogelijk willen beschermen tegen infecties willen wij u vragen volgende richtlijnen te volgen:

- Bezoekuren van de afdeling lopen van 14u30 tot 20u. Na overleg met de hoofdverpleegkundige kunnen bezoeken voor familie en naasten worden aangepast.
- Ontsmetten van de handen op de aangegeven plaatsen volgens de beschreven instructies.
- Bezoekers die een infectie en/of koorts hebben zijn niet toegelaten op de afdeling.
- Bloemen en planten zijn niet toegelaten.
- Naaste familie laat zich best tussen midden oktober en midden november vaccineren tegen de griep. Als u gevaccineerd bent, dan is de kans dat u griep krijgt veel kleiner. De kans is dan ook kleiner dat u het griepvirus overbrengt tijdens uw bezoek aan het ziekenhuis. Het vaccin beschermt pas na twee weken en is maar goed voor één winterperiode. Elk jaar moet u dus opnieuw een griepvaccin krijgen.



Handhygiëne is één van de belangrijkste maatregelen om infecties te voorkomen.

## 08 WAT MOET IK MEENEMEN BIJ MIJN OPNAME?

- Voldoende ondergoed en nachtkledij dat dagelijks dient ververst te worden.
- Handdoeken en washandjes zijn op de afdeling voorzien en worden dagelijks ververst. Indien nodig kan u er meerdere per dag krijgen.
- Een nieuwe zachte tandenborstel en neutrale tandpasta.
- Zeep, douchegel, deodorant, aftershave, ... liefst nieuwe verpakkingen!
- Een elektrisch scheerapparaat (voor mannen), geen scheermesjes wegens verhoogd risico op bloedingen
- Propere pantoffels
- Boeken (bibliotheekboeken zijn niet toegelaten), tijdschriften, krant
- Handwerken
- Wandversiering (posters, foto's, kaartjes, ...)
- Computer, GSM, tablet, ...

Om hygiënische en veiligheidsredenen zijn bepaalde items **niet toegelaten** op de afdeling:

- Alle toestellen met een weerstand om warmte op te wekken vb: espressomachine
- Eigen donsdekens
- Kersenpitkussen

## 09 NA DE STAMCELTRANSPLANTATIE

### Verdere opvolging

Wanneer uw bloedwaarden voldoende zijn hersteld, u geen problemen meer hebt met inname van voeding en medicijnen, u voldoende kunt drinken en u zich fysiek voldoende krachtig voelt, kan u de isolatiekamer verlaten en zal u naar huis mogen terugkeren. Dit wil nog niet zeggen dat u volledig hersteld bent. Er kunnen meerdere maanden overheen gaan voordat u na een autologe stamceltransplantatie weer op het oude niveau functioneert.

Na het ontslag zal u intensief worden opgevolgd. Gedurende de eerste 3 maanden na de stamceltransplantatie zal u regelmatig door uw arts onderzocht worden. Ondertussen moet u verder uw medicatie innemen en gelden strikte maatregelen thuis in verband met hygiëne, voeding en sociale contacten. U blijft gevoelig voor allerlei infecties, in het bijzonder voor virale infecties en schimmelinfecties. Bij koorts moet u dan ook onmiddellijk contact opnemen met uw arts.

Het is niet uitgesloten, na een transplantatie, dat u terug moet worden opgenomen in het ziekenhuis, ook al is het meestal maar voor een korte tijd. Er zijn vele redenen voor, onder andere als gevolg van een infectie of problemen met eten en drinken.

Vanaf 3 maanden, afhankelijk van voorgaande controles, hoe u zich voelt en welke medicatie u nog inneemt, zullen de medische controles verminderen en vereenvoudigen. De voorzorgsmaatregelen op vlak van infectiepreventie zullen versoepeld worden. Toch is het aangeraden om waakzaam te blijven voor het opflakkeren van een infectie. Het is waarschijnlijk dat we u voor lange tijd zullen opvolgen na de transplantatie. Deze opvolging zal sterk afhangen van de oorspronkelijke ziekte.

### Voeding

In de eerste fase, totdat uw witte bloedcellen volledig hersteld zijn, adviseren wij uw kiem arm dieet aan te houden.

Uw behandelende arts zal u vertellen wanneer het veilig is om dit dieet te versoepelen of te stoppen.

### Beweging

U kan zelf best bepalen hoeveel beweging je lichaam aankan. Iedereen is zeer verschillend en dit zal afhangen van hoe fit u was voor de transplantatie. Het kan zijn dat kleine hoeveelheden van beweging vermoeiend zijn, maar het is belangrijk om geleidelijk uw conditie terug op te bouwen.



Probeer vooral niet ontmoedigd te zijn door het gevoel dat de dingen langzaam verlopen. Dit is heel normaal in eerste instantie, maar uw lichaam zal geleidelijk sterker worden. Indien nodig kan een revalidatieprogramma of aangepaste begeleiding ondersteuning bieden. Bespreek dit zeker met uw arts.

## Vakantie

Er even tussen uit, ook al is het maar voor een paar dagen, kan goed voor u zijn. Als u van plan bent op vakantie te gaan of u reeds een geplande vakantie heeft geboekt, zouden wij dit graag vernemen. Algemeen zullen wij adviseren om buitenlandse reizen uit te stellen totdat u voldoende bent hersteld. Wanneer u later een vakantie plant, willen wij dit graag met u bespreken. Zo kunnen wij u helpen deze goed en voldoende voor te bereiden.

## Terug aan het werk

Na uw transplantatie zal u voor onbepaalde tijd beroepsonbekwaam zijn. Wanneer u terug aan het werk kan is zeer verschillend van persoon tot persoon. Verschillende factoren, na de transplantatie, zullen bepalen wanneer u exact terug aan het werk kan. Om u zo goed mogelijk te kunnen begeleiden bij een mogelijke werkhervatting raden wij u aan dit zo snel mogelijk te bespreken met uw behandelende team na uw transplantatie.

## Mondzorg en tandartscontroles

Om infecties te voorkomen is een goede mondzorg van groot belang. Ook na uw stamceltransplantatie zijn een gezonde mond en tanden van groot belang. Daarom raden wij u aan terug op regelmatige basis op tandartscontrole te gaan om de mond en het gebit te laten controleren. Als er mogelijke problemen gezien worden, zal de tandarts deze behandelen, indien nodig in overleg met de behandelende hematoloog.

## Intimiteit en seksualiteit

Voor veel mensen is intimiteit en seksualiteit een belangrijk aspect van hun levenskwaliteit. De ziekte, de mogelijke bijwerkingen van de behandeling en het gebruik van bepaalde medicatie kunnen hierop invloed hebben. Wat er eventueel verandert, kan verschillen van persoon tot persoon. Na uw stamceltransplantatie is het mogelijk dat uw gevoel voor seksualiteit sterk verminderd is. Dit heeft verschillende oorzaken. Naarmate u zich beter gaat voelen, kan uw gevoel voor seksualiteit verbeteren.

Bij blijvende klachten in verband met seksualiteit en intimiteit raden wij u aan dit te bespreken met uw behandelende team. Zo kunnen wij, samen met u, een mogelijke behandeling starten of doorverwijzen naar gepaste ondersteuning.

## Alcoholische dranken

Het is zeker niet verboden om te genieten van een alcoholisch drankje, zolang u maar niet overdrijft. Hou wel rekening met de adviezen in verband met kiemarme voeding bij het maken van uw keuze. Ook alcohol drinken als u geneesmiddelen neemt, is niet altijd zonder risico's. Wie zeker wil spelen, drinkt beter niet.

## Roken

Het is natuurlijk beter voor uw algemene gezondheid als u niet rookt. Ook na een stamceltransplantatie zijn wij van mening dat u beter volledig kan stoppen met roken. Indien u zou willen stoppen kan u dit steeds bespreken met uw behandelende team. Wij kunnen u gepaste ondersteuning bieden of doorverwijzen naar gespecialiseerde diensten en hulpverleners.



# 10 STEL UW VRAGEN!

Een stamceltransplantatie brengt veel vragen met zich mee. Er over praten, stelt u en uw naasten gerust. Zo weet u wat er u te wachten staat en wat deze behandeling met zich meebrengt. Deze brochure tracht het proces van een stamceltransplantatie te bespreken, maar het is hier onmogelijk om alle mogelijke vragen te beantwoorden. Er zijn zeker vragen die niet zijn beantwoord en enkele problemen kunnen niet voldoende duidelijk worden uitgelegd. Al uw vragen zijn belangrijk, daarom willen wij deze zeker voldoende beantwoorden. Indien het onmogelijk is om direct antwoord te krijgen op uw vraag, raden wij aan deze te noteren en bij volgend contact uw vraag opnieuw te stellen. Indien nodig kan u ons ook telefonisch of via mail contacteren.

### Mogelijke vragen die u kan stellen:

- Waarom raadt u mij een stamceltransplantatie aan?
- Wat is het verschil tussen een autologe en allogene stamceltransplantatie?
- Waarom starten of wachten?
- Wat zijn de slaagkansen?
- Betekent een goede afloop remissie of uitstel tot herval?
- Wat zijn de risico's van een autologe stamceltransplantatie?

- Wat soort van behandeling zal ik krijgen vooraf en achteraf?
- Welke neveneffecten mag ik verwachten?
- Welke medicatie mag en kan ik gebruiken om de neveneffecten te voorkomen of te behandelen?
- Moet ik in isolatie? Wat betekent dit precies? Hoe lang moet ik in isolatie?
- Welke opvolging moet ik krijgen eenmaal ik ontslagen ben uit het ziekenhuis?
- Bij welke neveneffecten moet ik dringend een arts contacteren?



Deze brochure werd enkel ontwikkeld voor gebruik binnen het UZ Gent. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kankercentrum UZ Gent. Het UZ Gent kan op geen enkele wijze verantwoordelijk worden gesteld bij gebruik van deze brochure/dit protocol buit het UZ Gent.